

Vektorit

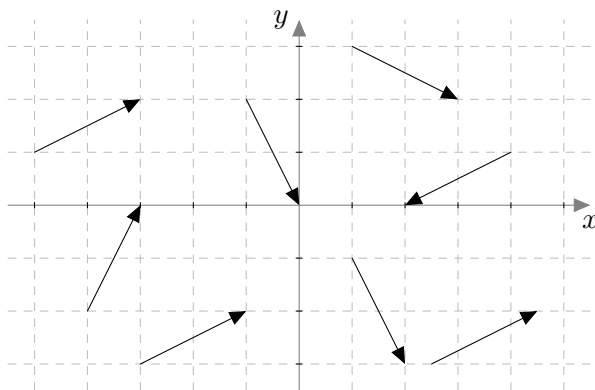
Juulia Lahdenperä ja Lotta Oinonen

11. helmikuuta 2016

Sisältö

Tehtäviä 1

Tehtävä 0.1. Tarkastele alla olevan kuvan vektoreita. Mitkä niistä ovat vektorin $\vec{v} = 2\vec{i} + \vec{j}$ kanssa samat vektorit?

Tehtävä 0.2. Määritä sellaiset reaalityyppiset luvut r ja s , että vektorit $\vec{v} = -r\vec{i} + 8\vec{j}$ ja $\vec{w} = 5\vec{i} - 12s\vec{j}$ ovat samat.

Tehtävä 0.3. Tutki vektoria $\vec{AB} = -9\vec{i} + 5\vec{j}$. Määritä pisteen B paikkavektori, kun

- (a) piste $A = (11, 2)$
- (b) piste $A = (-8, -7)$.

Tehtävä 0.4. Määritä vektori $\vec{AB}$, kun

- (a) $A = (-5, 2)$ ja $B = (3, 1)$
- (b) $A = (3, -7)$ ja $B = (-4, 8)$.

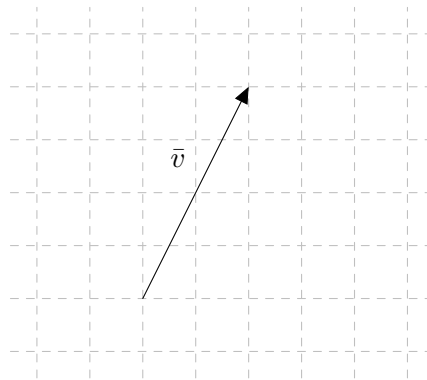
Tehtävä 0.5. Tarkastele pisteitä $A = (-2, 4)$, $B = (3, 1)$ ja $C = (5, -3)$. Määritä piste D , kun

- (a) $\vec{CD} = \vec{AB}$
- (b) $\vec{DC} = \vec{AB}$
- (c) $\vec{AD} = -\vec{AC}$
- (d) $\vec{BC} = -\vec{AD}$.

Tehtäviä 1

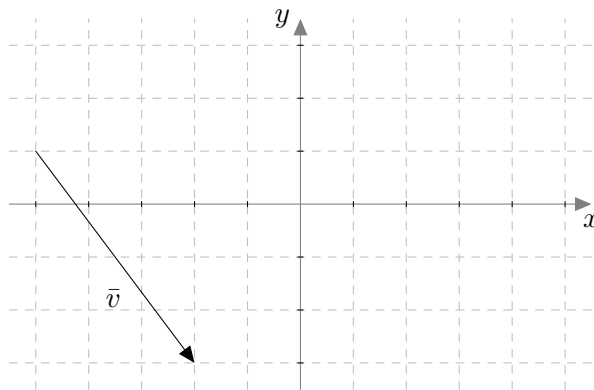
Tehtävä 0.6. Tarkastele alla olevassa kuvassa olevaa vektoria $\vec{v}$. Piirrä koordinaatisto ja siihen kaksi vektoria, jotka ovat vektorin $\vec{v}$

- (a) kanssa yhdensuuntaisia
- (b) kanssa samansuuntaisia
- (c) kanssa samat vektorit
- (d) vastavektoreita.

Tehtävä 0.7. Tarkastele alla olevan kuvan vektoria $\vec{v}$.

- (a) Piirrä eri paikkaan koordinaatistoon vektori $\vec{w}$, jolle pätee $\vec{w} = \vec{v}$.
- (b) Piirrä vektorin $\vec{v}$ vastavektori $-\vec{v}$.
- (c) Piirrä vektori $\vec{u}$, joka on samansuuntainen vektorin $\vec{v}$ kanssa ja jonka pituus on $1/4$ vektorin $\vec{v}$ pituudesta.

Tehtävä 0.8. Määritä reaaliluku r siten, että vektorit $\vec{v} = (2 + 3r)\vec{i} - 4\vec{j}$ ja $\vec{w} = 5\vec{i} + (r - 5)\vec{j}$ ovat

- (a) samansuuntaiset
- (b) samat.

Tehtävä 0.9. Olkoon $\bar{v}, \bar{w} \neq \bar{0}$. Ovatko vektorit $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ yhdensuuntaiset, kun

- (a) $\bar{v} = 6\bar{w}$
- (b) $2\bar{v} + 2\bar{w} = 14\bar{w} - \bar{v}$

Tehtävä 0.10. Ovatko vektorit $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ yhdensuuntaiset, kun

- (a) $\bar{a} = 1/4\bar{i} + 3\bar{j}$ ja $\bar{b} = \bar{i} - 12\bar{j}$
- (b) $\bar{a} = -10\bar{i} + 2/5\bar{j}$ ja $\bar{b} = 4/5\bar{i} + 2\bar{j}$

Tehtävä 0.11. Olkoon $A = (-5, 2)$, $B = (-1, -1)$ ja $C = (2, 1)$. Tiedetään, että vektorit $\overline{AB}$ ja $\overline{CD}$ ovat yhtä pitkät. Määritä piste D , kun vektorit $\overline{AB}$ ja $\overline{CD}$ ovat

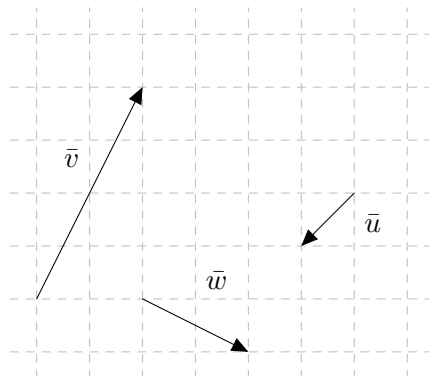
- (a) samansuuntaiset
- (b) vastakkaissuuntaiset.

Tehtävä 0.12. Tarkastele pisteen A paikkavektoria $\overline{OA} = 2\bar{i} + 4\bar{j}$.

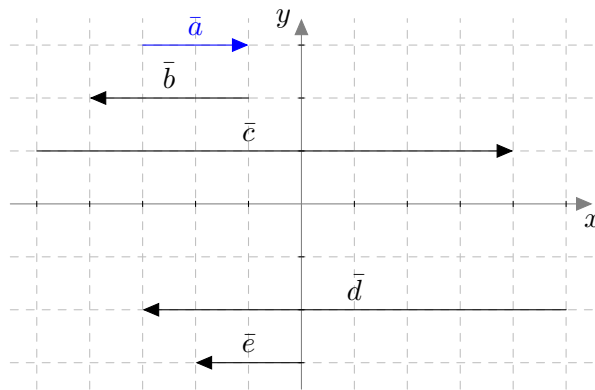
- (a) Vektori $\overline{BC}$ on samansuuntainen ja kaksi kertaa pidempi kuin vektori $\overline{OA}$. Määritä piste C , kun piste $B = (-2, -5)$.
- (b) Vektori $\overline{DE}$ on yhdensuuntainen puolet lyhyempi kuin vektori $\overline{OA}$. Määritä piste E , kun piste $D = (2, -1)$.

Tehtävä 0.13. Tarkastele alla olevaa kuvaa. Piirrä vektorien $\bar{v}$, $\bar{w}$ ja $\bar{u}$ avulla vektorit

- (a) $\bar{a} = \bar{v} + \bar{w}$
- (b) $\bar{b} = \bar{v} - \bar{w} - \bar{u}$
- (c) $\bar{c} = \bar{v} - \bar{w} + \bar{u}$
- (d) $\bar{d} = \bar{w} - \bar{v}$.

Tehtävä 0.14. Tarkastele alla olevaan kuvaa. Ilmaise vektorit $\vec{b}$, $\vec{c}$, $\vec{d}$ ja $\vec{e}$ vektorin $\vec{a}$ avulla.

Tehtävä 0.15. Tarkastele vektoreita $\vec{v} = -2\vec{i} + 7\vec{j}$, $\vec{w} = 6\vec{i} - 10\vec{j}$ ja $\vec{u} = -3\vec{i} + 5\vec{j}$. Sievennä seuraavat lausekkeet:

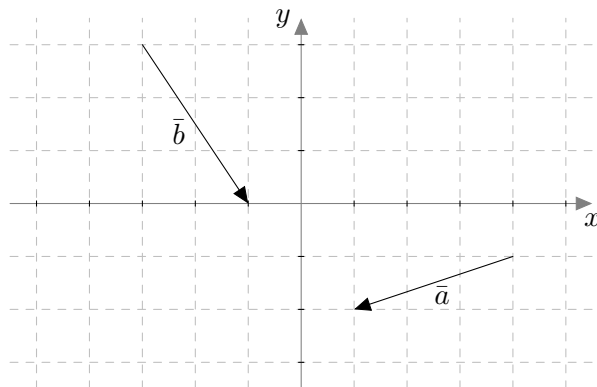
- (a) $(\vec{v} + \vec{w}) - (\vec{w} + \vec{u})$
- (b) $(\vec{v} + \vec{w}) - (\vec{v} - \vec{u}) - (\vec{w} + \vec{u})$.

Tehtävä 0.16. Vedät pulkkaa 150 N voimalla. Voima jaetaan kahteen vektoreiden $\vec{i}$ ja $\vec{j}$ suuntaiseen komponenttiin.

- (a) Toinen komponentti on 90 N . Mikä on toisen komponentin suuruus?
- (b) Kuinka suuret komponentit ovat, jos ne ovat yhtä suuret?

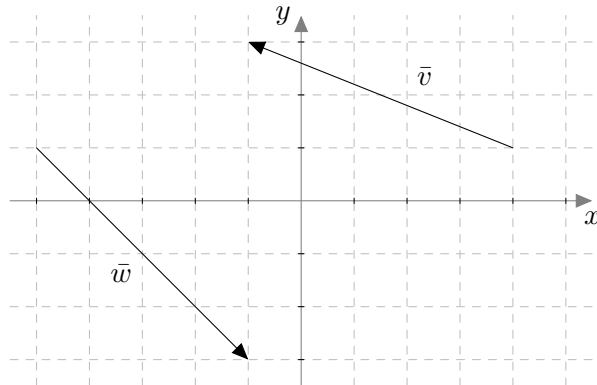
Tehtävä 0.17. Tarkastele alla olevaa kuvaa. Mihin pisteeseen päädyt, kun lähdet pisteestä $(2, 3)$ ja kuljet ensin

- (a) vektorin $\vec{a}$
- (b) ensin vektorin $\vec{a}$ ja sitten vektorin $\vec{b}$
- (c) vektorin $-\vec{b}$
- (d) ensin vektorin $-\vec{a}$ ja sitten vektorin $\vec{b}$.

Tehtävä 0.18. Tarkastele alla olevaa kuvaa.

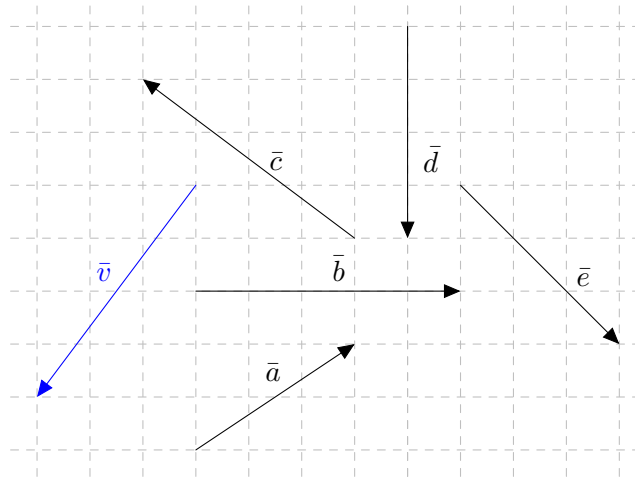
- (a) Ilmoita vektorit $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ vektoreiden $\bar{i}$ ja $\bar{j}$ avulla.
- (b) Laske vektoreiden $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ pituudet.
- (c) Muodosta vektori $3\bar{v} - 4\bar{w}$, ilmaise se vektorien $\bar{i}$ ja $\bar{j}$ avulla ja laske sen pituus.

Tehtävä 0.19. Mihin pisteeseen päädyt, kun siirryt pisteestä

- (a) $A = (3, -16)$ kuusi pituusyksikköä vektorin $\bar{v} = -5\bar{i} + 9\bar{j}$ suuntaan
- (b) $B = (7, 3)$ viisi pituusyksikköä vektorin $\bar{v} = 3\bar{i} - 4\bar{j}$ suuntaan?

Tehtävä 0.20. Tarkastele alla olevaa kuvaa. Mitkä kuvan vektoreista ovat samanpituisia vektorin $\bar{v}$ kanssa?

Tehtävä 0.21. Kuumailmapallo nousee ylöspäin nopeudella 3 m/s . Tuuli puhaltaa idästä 4 m/s .

- (a) Kuinka korkealla kuumailmapallo on kahden minuutin kuluttua lähdöstä?
- (b) Mikä on kuumailmapallon etäisyys lähtöpaikasta kahden minuutin kuluttua?

Tehtävä 0.22. Vektorin $\bar{v}$ pituus on 24. Määritä vektorien

- (a) $-6\bar{a}$
- (b) $1/8\bar{a}$

pituus ja vertaa niiden suuntaa vektorin $\bar{v}$ suuntaan.

Tehtävä 0.23. Vektorien $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ ovat yksikkövektoreita eli niiden pituus on 1. Määritä vektorin $4\bar{v} + 11\bar{w}$ pituus, kun vektorit $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ ovat

- (a) samansuuntaiset
- (b) vastakkaissuuntaiset
- (c) kohtisuorassa toisiaan vastaan.

Tehtävä 0.24. Muodosta vektorin $\bar{v} = -5\bar{i} + 9\bar{j}$ kanssa

- (a) samansuuntainen yksikkövektori
- (b) samansuuntainen vektori, jonka pituus on 4.

Tehtävä 0.25. Määritä vektorin $\bar{v}$ kanssa samansuuntainen yksikkövektori ja vektori, jonka pituus on $1/4$ vektorin $\bar{v}$ pituudesta, kun vektorin $\bar{v}$ pituus on

- (a) 4

(b) $3/4$

(c) $\sqrt{5}$.

Tehtävä 0.26. Laiva kulkee suoraan tasaisella nopeudella. Eräällä hetkellä laiva on pisteessä $A = (-7, 10)$ ja tuntia myöhemmin pisteessä $B = (6, -5)$.

(a) Missä pisteessä laiva oli kaksi tuntia ennen saapumistaan pisteeseen A ?

(b) Missä pisteessä laiva on 40 minuuttia sen jälkeen, kun se jätti pisteen B ?

Tehtävä 0.27. Laske vektorien $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ pistetulo, kun

(a) $\bar{a} = 1/2\bar{i} - 3\bar{j}$ ja $\bar{b} = 10\bar{i} + 7\bar{j}$

(b) $\bar{a} = 9\bar{i} + 11\bar{j}$ ja $\bar{b} = 2/3\bar{i} - 2\bar{j}$

Tehtävä 0.28. Kolmion kärjet ovat $A = (-4, 3)$, $B = (5, 2)$ ja $C = (1, -2)$.

(a) Muodosta vektorit $\overline{AB}$, $\overline{BC}$ ja $\overline{CA}$.

(b) Osoita edellisen kohdan vektorien avulla, että kolmio on suorakulmainen.

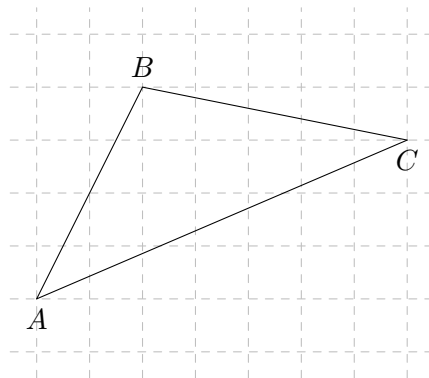
Tehtävä 0.29. Tarkastele alla olevan kuvan kolmiota. Määritä kulmat

(a) $\angle(\overline{AB}, \overline{AC})$

(b) $\angle(\overline{AB}, \overline{CB})$

(c) $\angle(\overline{CA}, \overline{CB})$

asteen tarkkuudella.

Tehtävä 0.30. Tarkastele kolmiota ABC . Vektorin $\overline{AB}$ pituus on 4 ja vektorin $\overline{AC}$ pituus on 6. Kuinka pitkä on kolmion sivuvektori $\overline{BC}$, kun

(a) $\overline{AB} \cdot \overline{AC} = 5$

(b) $\overline{AB} \cdot \overline{AC} = -5$?

Tehtävä 0.31. Tarkastele vektoria $\bar{a}$, jonka pituus on 4 ja vektoria $\bar{b}$, jonka pituus on 7. Vektorien $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ välinen kulma on 72° . Laske

- (a) vektorin $\bar{a} + \bar{b}$ pituus
- (b) vektorin $\bar{a} - \bar{b}$ pituus

yhden desimaalin tarkkuudella.

Tehtävä 0.32. Kerro sanallisesti, miten vektorille $\bar{v} = x\bar{i} + y\bar{j}$ löydetään yhtä pitkä vektoria $\bar{v}$ vasten kohtisuoraan suuntaan osoittava vektori $\bar{w}$.

Tehtäviä 2

Tehtävä 0.33. Tarkastele vektoreita $\bar{a}, \bar{b} \neq \bar{0}$. Tiedetään, että

$$\bar{b} - 3\bar{a} = 5(\bar{a} - \bar{b}).$$

- (a) Osoita, että vektorit $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ ovat yhdensuuntaiset.
- (b) Ovatko vektorit $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ saman- vai vastakkaissuuntaiset?

Tehtävä 0.34. Tarkastele vektoreita $\bar{a}, \bar{b} \neq \bar{0}$. Oletetaan, että vektorit eivät ole yhdensuuntaiset. Osoita, että vektori $3\bar{a} + \bar{b}$ ei ole yhdensuuntainen vektorin $\bar{a}$ kanssa.

Tehtävä 0.35. Tarkastele vektoreita $\bar{a}, \bar{b} \neq \bar{0}$, $\bar{a} \nparallel \bar{b}$. Osoita, että vektori $-2\bar{a} + 15\bar{b}$ ei ole nollavektori.

Tehtävä 0.36. Mitä tiedät vektorien $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ suunnasta ja pituudesta, kun

$$2(2\bar{a} - 3\bar{b}) - 5\bar{a} - (3\bar{a} - 4\bar{b}) = \bar{0}.$$

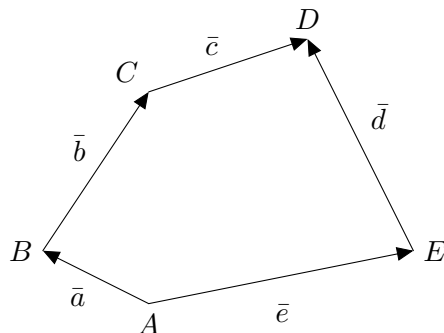
Tehtävä 0.37. Jaa voima, jonka suuruus on 84 N , vektorien $\bar{i}$ ja $\bar{j}$ suuntaisiin komponentteihin. Laske vektorin $\bar{j}$ suuntaisen komponentin suuruus, kun vektorin $\bar{i}$ suuntaisen komponentin suuruus on $60,2 \text{ N}$.

Tehtävä 0.38. Lentokone lentää länteen tasaisella vauhdilla. Tyynessä säässä lentokone liikkuisi länttä kohti 210 km/h . Tuuli puhaltaa pohjoisesta $25 \text{ m/s} = 90 \text{ km/h}$.

- (a) Mihin suuntaan lentokone lentää?
- (b) Mikä on lentokoneen vauhti maan suhteen?

Tehtävä 0.39. Tarkastele alla olevaa kuvaa. Esitä vektori

- (a) $\overline{AC}$ vektorien $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ avulla
- (b) $\overline{BE}$ vektorien $\bar{b}$, $\bar{c}$ ja $\bar{d}$ avulla
- (c) $\overline{EC}$ kahdella eri tavalla.

Tehtävä 0.40. Vektorin $\bar{a}$ pituus on 6 ja vektorin $\bar{b}$ pituus on 3. Laske vektorin $\bar{a} + \bar{b}$ pituus, kun

- (a) vektorit $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ ovat samansuuntaiset
- (b) vektorit $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ ovat vastakkaissuuntaiset
- (c) vektoreiden $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ ovat kohtisuorassa toisiaan vasten.

Tehtävä 0.41. Tarkastele vektoreita $\bar{a}, \bar{b} \neq \bar{0}$. Vektorit $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ eivät ole yhdensuuntaisia. Osoita, että vektori $2\bar{a} + \bar{b}$ ei ole yhdensuuntainen vektorin $\bar{a}$ kanssa.

Tehtävä 0.42. Osoita seuraava väite joko todeksi tai epätodeksi: Jos $\bar{a} \neq \bar{0}$ ja $\bar{a} \cdot \bar{b} = \bar{a} \cdot \bar{c}$, niin $\bar{b} = \bar{c}$.

Tehtävä 0.43. Vektorin pistetulo itsensä kanssa on sama kuin vektorin pituuden neliö, eli $(\bar{v} + \bar{w}) \cdot (\bar{v} + \bar{w}) = |\bar{v} + \bar{w}|^2$.

Sievennä lauseke käyttämällä pistetulon ominaisuuksia.

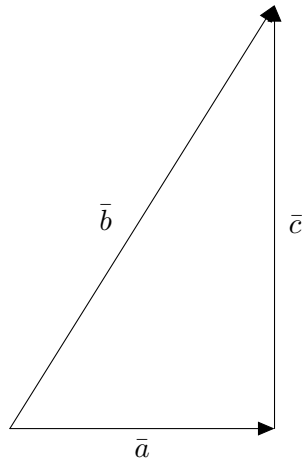
Sievennä lauseke $|\bar{v} - \bar{w}|^2$.

Kuinka pitkiä vektorit $\bar{v} + \bar{w}$ ja $\bar{v} - \bar{w}$ ovat, kun $|\bar{v}| = 7, |\bar{w}| = 5$ ja $\bar{v} \cdot \bar{w} = 1$?

Tehtävä 0.44. Tarkastele alla olevaa kuvaa.

- (a) Laske vektorien $\bar{a}$, $\bar{b}$ ja $\bar{c}$ pituudet.
- (b) Laske kulma $\angle(\bar{a}, \bar{b})$.

(c) Laske kulma $\angle(\bar{b}, \bar{c})$.

Tehtävä 0.45. Vektorit $\overline{OA} = \bar{a} (\neq \bar{0})$ ja $\overline{OB} = \bar{b}$ toteuttavat ehdon $\bar{a} \cdot \bar{a} = 2\bar{a} \cdot \bar{b}$. Osoita, että kolmio OAB on tasakylkinen. [S2008, 11]

Tehtävä 0.46. Tarkastele kolmiota, jonka eräästä kärjestä alkavat sivuvektorit ovat

- (a) $\bar{a} = 3\bar{i} + \bar{j}$ ja $\bar{b} = 2\bar{i} + 6\bar{j}$
- (b) $\bar{a} = -4\bar{i} - 3\bar{j}$ ja $\bar{b} = -2\bar{i} - 4\bar{j}$.

Onko kolmio suorakulmainen?

Tehtävä 0.47. Kolmiossa ABC vektori $\overline{AB} = 2, 2\bar{i} + 7, 3\bar{j}$ ja vektori $\overline{AC} = 5, 9\bar{i} - 2, 1\bar{j}$.

- (a) Määritä kolmion kolmas sivuvektori $\overline{BC}$.
- (b) Osoita, että $\overline{BC}$ on kolmion pisin sivu.
- (c) Määritä kulman BAC suuruus pistetulon avulla 0,1 asteen tarkkuudella. [S2007, 3]

Tehtävä 0.48. Origosta alkavan vektorin $\bar{a} = 2\bar{i} + 7\bar{j}$ päätepisteestä P alkava ja x -akselin pisteeseen Q päättyvä vektori $\bar{b}$ on kohtisuorassa vektoria $\bar{a}$ vasten.

- (a) Määritä pisteet P ja Q .
- (b) Määritä vektori $\bar{b}$. [lyhyt K1989, 6a]

Tehtävä 0.49. Tarkastele tason vektoria $\overline{OA} = 7\bar{i} + 9\bar{j}$. Määritä kaikki sellaiset vektorit $\overline{OB}$, että kulma OAB on suora ja vektorin $\overline{AB}$ pituus on puolet vektorin $\overline{OA}$ pituudesta. [K2005, 4]